

CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE MOTYWACJĘ DZIECKA DO NAUKI

/osiągnięcia szkolne mojego dziecka/

Osiągnięcia szkolne uczniów są uwarunkowane czynnikami *społecznymi, psychologicznymi i pedagogicznymi*.

To one warunkują pomyślny rozwój w szkole, stanowią o jego sukcesach czy też porażkach. Czasami zastanawiamy się nad tym – od czego zależy kariera szkolna naszego dziecka? Jak to się dzieje, że w początkowym okresie nauki nasza pociecha wspaniale wystartowała, ma wiele osiągnięć, nawet przyzwyczailiśmy się do jego sukcesów i „czerwonego paska”. Kiedy rezultaty są coraz gorsze, wiele dzieci po prostu się zniechęca – jedne szybciej, inne są trochę bardziej wytrwałe. Według badań zamiłowanie do nauki może obniżyć się systematycznie od klasy trzeciej szkoły podstawowej. Początkowo dziecko postrzega naukę jako coś ekscytującego, pobudzającego do działania. Niestety z czasem staje się ona mozolną, ciężką pracą. Nasza motywacja może się zmieniać. Proces motywowania jawi się jako zjawisko złożone, wieloaspektowe. Każdym z nas kierują inne motywy o różnej sile oddziaływania i natężenia. Uczenie się może być wynikiem jednego z dwóch typów motywacji: *zewnątrznej* (chęć posiadania dobrych ocen, otrzymywania nagród, pochwał) i *wewnętrznej* (mam zainteresowania i zależy mi na ich rozwijaniu).

Motywacja pozytywna pobudza nas do osiągnięcia jakiegoś celu (pochwała, nagroda). Motywacja ujemna, prowadzi do unikania czegoś, co jest przykre, trudne. Każdy z nas w inny sposób reaguje na porażki, trudności, niezadowolenie, rozczarowanie, zniechęcenie. Powodzenie, bądź jego brak, zależą będzie od tego, co się wydarzyło na wcześniejszych etapach życia, ale również od *wsparcia* jakiego dziecku udzieliliśmy, natomiast rezultat wpłynie na postawę wobec kolejnych nowych wyzwań, które spotka na swojej drodze.

Czasami uczniowie zdolni, wykazują w badaniach bardzo wysoki iloraz inteligencji, a w szkole uzyskują wyniki przeciętne, a nawet zbyt niskie w stosunku do możliwości intelektualnych, jakimi dysponują, innym razem „uczeń przeciętny” a osiąga sukcesy w nauce. Znane jest w psychologii zjawisko, że dziecko o niższym potencjale intelektualnym, ale wysokim *poziomie inteligencji emocjonalnej*, może mieć lepsze wyniki w nauce, niż kolega - który ma wysoki iloraz inteligencji ale trudności w przystosowaniu się do otoczenia, kłopoty w kontaktach z rówieśnikami. Niektórym trudno uwierzyć jest w sukces. Podejmują mniej działań, które zbliżają je do osiągnięcia celu, łatwiej się zniechęcają. Ważna jest wówczas reakcja osób dorosłych. Zdaniem dr Karoliny Kossakowskiej „nie każde dziecko ma taką samoocenę oraz wsparcie w domu, że nawet w przypadku niepowodzenia potrafi się samo zmotywować, wzbudzić w sobie wiarę. Dlatego na każdym etapie nauczyciel może i powinien wspierać swoich podopiecznych”.

Każde dziecko cechuje się sobie właściwym tempem i rytmem rozwoju. Przyczyny niepowodzeń szkolnych są wielorakie i złożone.

Nie możemy pominąć wielu bardzo ważnych czynników warunkujących nasze funkcjonowanie oraz naukę: dziedziczność, emocjonalność, odporność na stres, temperament, cechy charakteru, funkcjonowanie narządów zmysłowych, nieharmonijny rozwój (dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia), stan zdrowia, postawa wobec problemu, samoocena, wiara w siebie, uzdolnienia i zamiłowania, zaburzenia w funkcjonowaniu układu nerwowego, umiejętność skupienia się, radzenie sobie ze stresem, lękiem, oczywiście nie sposób pominąć tematu „rzeka” funkcjonowania ucznia w szkole: błędy dydaktyczne, postawy i relacje rówieśnicze, postawa nauczyciela i jego osobowość itd.

Uświadomienie sobie czynników warunkujących sukcesy i porażki szkolne dzieci oraz przeanalizowanie ich - jest ważnym elementem pracy i pomocy mu w karierze szkolnej.

Możemy wygrać wraz nim walkę z trudnościami, nauczyć radzić sobie z wymaganiami, jakie stawia szkoła i świat, pomóc radzić sobie ze sobą, pokazać jak sięgać po sukcesy i cieszyć się nimi, jak sprawiać, by szkoła była dla nas źródłem wiedzy, radości i sukcesem (na miarę każdego z nas). Powtórzę za wcześniej cytowaną już dr K. Kossakowską „Każdy z nas, niezależnie od tego czy ma pięć, piętnaście czy pięćdziesiąt lat, potrzebuje odpowiedniej motywacji, aby angażować się emocjonalnie i intelektualnie w radzenie sobie z trudnościami, które niesie każdy dzień.

Motywacja jest też warunkiem niezbędnym do zmiany zachowania niepożądanego na pożądane oraz do tego, by właściwe zachowanie powtórzyło się albo wydłużyło”.

CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE MOTYWACJĘ DZIECKA DO NAUKI

1. Czynniki środowiskowe

- środowisko rodzinne – motywujące

Pełna rodzina, mocna więź panująca pomiędzy jej członkami, zainteresowanie sprawami dziecka i dysponowanie czasem dla niego przeznaczonym, stabilna sytuacja materialna, odpowiednie warunki do nauki.

Zapewnione poczucie bezpieczeństwa, miłości i akceptacji. Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek i frustracji.

- **bezwarunkowa akceptacja**-nie kierujemy się własnymi ambicjami lecz kochamy dziecko takim jakim ono jest

- **zainteresowanie i zaangażowanie** – mam dla ciebie czas, słucham, rozmawiam , doradzam, odwołuję się do podobnych moich doświadczeń z okresu dzieciństwa, wczuwamy się w sytuację naszego dziecka, „rozumiem co czujesz”

- **okazywanie wsparcia** –postaramy się wczuć w problem i sytuację dziecka, ono może nam zaufać, liczy na naszą pomoc i wsparcie, nie spotka się z naszej strony z oskarżeniem i wyrzutami,

-**wzajemny szacunek** – jego sprawy i przeżycia traktujemy poważnie, silna więź pomiędzy rodzicem a dzieckiem stwarza poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, ono wie , że będziemy z nim na dobre i na złe.

- Środowisko rodzinne – demotywujące

- negatywne postawy: odrzucająca, brak akceptacji, ciągłe oskarżanie itd.

- napięta atmosfera panująca w domu; grożenie, kłótnie, wydarzenia traumatyczne, przemoc, alkoholizm

-wyrażanie negatywnego podejścia do nauki, nauczycieli i szkoły

- brak aspiracji, kontroli nad dzieckiem, wsparcia w trudnych chwilach, zainteresowania,

- nieadekwatne kary

- porównywanie między sobą dzieci (mniej zdolnego do lepiej uczącego się)

-wygórowane ambicje – niemożność sprostania naszym ambicjom może wpędzić dziecko w frustrację, poczucie winy i pogłębić niechęć do nauki

-nadopiekuńczość, nadmierne kontrolowanie, ciągłe „kręcenie się wokół dziecka”, brak swobody, ustawiczne wykonywanie zadań pod dyktando, ustawiczne kontrolowanie

-trudne warunki bytowe i materialne

Jeśli ponad to w rodzinie panuje atmosfera niepokoju uczuciowego, trudności materialnych i nieładu zewnętrznego, dziecko nie ma ani zewnętrznych, ani też psychicznych warunków dla pomyślnego wykonywania swojej pracy.

2.Czynniki psychologiczne związane z dzieckiem –biopsychiczne

- procesy poznawcze – poziom inteligencji, łatwość zapamiętywania treści, ciekawość świata
- sprawność fizyczna, manualna, predyspozycje, zainteresowania

- temperament, cechy charakteru
- funkcjonowanie narządów zmysłowych, dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia
- postawa dziecka wobec nauki, cel, motywacja
- brak ochoty i ambicji do nauki
- znajomość swoich mocnych i słabych stron, uzdolnienia i zainteresowania,
- stan zdrowia
- choroby somatyczne (alergia, 3 migdał, nieskorygowana wada wzroku, słuchu itd.)
- braki fizyczne (krótkowzroczność, słaby słuch, wada wymowy)
- koncentracja uwagi, brak umiejętności skupienia się
- nadpobudliwość psychoruchowa
- bardzo wolne tempo pracy i myślenia
- przewaga procesów pobudzenia nad procesami hamowania
- słaba aktywność myślowa lub pochoptność działania
- stan emocjonalny (lęki i nerwice, słaba odporność na krytykę, brak wiary w siebie, brak zaufania we własne siły, niskie poczucie własnej wartości, postawa bierności i rezygnacji, obawa przed publiczną oceną, krytyką lub ośmieszeniem, objawy syndromu porażki).

3. Czynniki pedagogiczne – praca szkoły i nauczycieli

- treści nauczania wyznaczone programem,
- formy i metody nauczania,
- kontrola wiadomości, jasne kryteria oceniania
- stan liczebny klasy (liczne klasy), dobry klimat, konflikty między rówieśnikami
- baza dydaktyczna szkoły
- osobowość nauczyciela (sprawiedliwy, obiektywny, konsekwentny, opiekuńczy)
- atmosfera panująca w klasie – poczucie bezpieczeństwa, akceptacji, nieakceptacji,
- pomoc koleżeńska, dobra integracja z zespołem klasowym zajęcia pozalekcyjne
- ciekawie prowadzone lekcje
- dostosowanie i zróżnicowanie zadań pod względem stopnia trudności do możliwości słabszego lub dyslektycznego ucznia
- umożliwienie przeżycia sukcesu, zaprezentowanie swoich osiągnięć, zauważenie drobnych sukcesów i docenienie włożonego w wykonanie zadani - wysiłku
- rozwijanie aspiracji i ambicji

Działania, które powodują utratę motywacji ucznia:

- niesprawiedliwa ocena
- wygórowane wymagania
- osobista niechęć do uczenia się
- przeżywa lęk przed oceną
- lekceważenie potrzeb ucznia
- przeżywa trudne chwile w swoim życiu i oceny nie stanowią dla niego żadnej wartości
- nauczyciel przejmuje rolę eksperta
- porównywanie z innymi
- mało atrakcyjne metody nauczania, nudna lekcja

Pracując z dzieckiem zdolnym lub słabszym należy zadania dostosować pod względem trudności (do jego możliwości), by dać mu szansę przeżycia sukcesu, a każdy sukces jest czynnikiem konstruktywnym, rozwijającym ambicje i aspiracje. „Motywacja jest potrzebna każdemu z nas do tego, aby osiągnąć cel. Niezależnie czy celem są dobre wyniki w nauce, nabycie nowej umiejętności czy poprawa zachowania, czynniki, które wpływają na pomyślne osiągnięcie sukcesu, są ze sobą powiązane” K. Kossakowska.

Pamiętajmy:

Niechęć dziecka do nauki nie zawsze wynika z jego lenistwa, złej woli, okresu dorastania. Zanim niesłusznie oskarżymy dziecko, warto spróbować dojść do źródeł napotykanych przez nie trudności, a jak wcześniej już wykazałam jest ich tak wiele.

Bez względu na to, czy trudności są zawinione przez ucznia czy nie, potrzebuje on w porę zorganizowanej pomocy. W tym wypadku trudno wyobrazić sobie, by dom rodzinny nie podjął systematycznej współpracy ze szkołą, te dwa środowiska wychowawcze są ze sobą spójne i każde z nich ma ogromny wpływ na rozwój i kształtowanie osobowości młodego człowieka. Przeniesienie wpływów czynników społecznych, ekonomicznych oraz zadatków wrodzonych prowadzi do pomniejszania odpowiedzialności szkoły i rodziny. Na obecnym etapie rozwoju kultury i społeczeństwa *ani szkoła, ani rodzina nie mogą spełniać swych funkcji bez właściwej współpracy*. Aby wzbudzić w dziecku pozytywną motywację do uczenia się konieczne jest współdziałanie szkoły z domem rodzinnym dziecka, rodziców z wychowawcą klasy i nauczycielami. Pomędzy wymaganiami szkoły i domu nie powinno być żadnej rozbieżności, a wszystkie problemy, zarówno wychowawcze, jak szkolne, należy rozwiązywać na płaszczyźnie porozumienia. Wychowawca nie zna wszystkich czynników warunkujących zachowanie się dziecka, rodzice znają je lepiej i mogą dostarczyć wiele istotnych informacji, które pomogą w skutecznym oddziaływaniu wychowawczym na dziecko. Natomiast nauczyciel dostarczy rodzicom informacji o tym jak funkcjonuje uczeń w szkole i grupie rówieśniczej.

Charakterystyczną cechą takiej współpracy jest gotowość obu stron do *wzajemnej pomocy, wymiany myśli i doświadczeń*.

Powtórzę za mądrym stwierdzeniem „ Najważniejszym zadaniem nauczyciela jest uczyć dzieci, jak *ponosić porażkę w sposób inteligentny*. Dom powinien być *schronieniem, gdzie „można leczyć rany” i gdzie jest się akceptowanym bez względu na popełniony błąd*.

Ze skarbnicy mądrości: dzieci uczą się od życia

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze krytyki,
uczy się potępiać.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze wrogości,
uczy się walczyć.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze ośmieszania,
uczy się nieśmiałości.*

*Jeżeli dziecko rośnie w atmosferze wstydu,
uczy się poczucia winy.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze tolerancji,
uczy się cierpliwości.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze zachęty,
uczy się pewności siebie.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze pochwały,
uczy się doceniać.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze prawości,
uczy się sprawiedliwości.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze aprobaty,
uczy się lubić siebie.*

*Jeśli dziecko rośnie w atmosferze akceptacji i przyjaźni,
uczy się znajdować miłość na świecie.*

*Psycholog
mgr Elżbieta Brzozowska-Uszyńska*

Bez względu na to, czy trudności są zawinione przez ucznia, czy nie, potrzebuje on w porę zorganizowanej pomocy. Należy jak najszybciej pomóc uczniowi, ponieważ problem nawarstwia się i już w gimnazjum dziecko nie poradzi sobie z nauką, bądź straci wiarę w siebie. Dostosowując zadania zróżnicowane pod względem stopnia trudności do możliwości słabego ucznia, dajemy mu szansę przeżycia sukcesu, a każdy sukces jest czynnikiem konstruktywnym, rozwijającym ambicje i aspiracje. Na poprawę sytuacji słabego ucznia wpływają też kontakty z jego domem. Z rozmów z rodzicami wynika, że na ogół przeceniają oni możliwości intelektualne swoich dzieci i oczekują od nich lepszych wyników w nauce. Dziecko, nie mogąc nadążyć, traci wiarę w swoje możliwości. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole.

Na obecnym etapie rozwoju kultury i społeczeństwa ani szkoła, ani rodzina nie mogą spełniać swych funkcji bez ścisłego współdziałania, to znaczy bez systematycznej i zorganizowanej współpracy domu i szkoły. Efektywność pracy wychowawczej zależy w znacznym stopniu od form i metod współdziałania. Współdziałanie wychowawcy klasy i rodziców jest rozumiane zwykle jako wykonywanie przez nich wspólnych działań służących dobru i pomyślności poszczególnych uczniów i ogółu klasy. W praktyce szkolnej obejmuje ono działania wychowawcy z rodzicami dotyczące nauki dziecka, kształcenia określonych umiejętności, postaw, zdobywania wiedzy, wzajemną wymianę informacji o dziecku oraz zaangażowanie rodziców w życie klasy i szkoły. Właściwa współpraca szkoły z rodzicami polega na wspólnej organizacji wychowania. Warto zauważyć, że obecne warunki w szkolnictwie sprzyjają zmianom w orientacjach pedagogicznych rodziców i rozwojowi ich współuczestnictwa w procesie nauczania dzieci. Istnieje potrzeba większego zaangażowania się rodziców w sprawy wychowania w szkole, wzięcie współodpowiedzialności za ten proces. Rodzice powinni mieć rzeczywisty wpływ na to, w jaki sposób i z jakimi efektami odbywa się kształcenie, a zwłaszcza wychowanie ich dzieci w szkole. Głównymi czynnikami zewnętrznymi, które mają silny wpływ na proces uczenia się, są środowisko szkolne i domowe ucznia. Aby wzbudzić w dziecku pozytywną motywację do uczenia się konieczne jest współdziałanie szkoły z domem rodzinnym dziecka, rodziców z wychowawcą klasy i nauczycielami. Pomiędzy wymaganiami szkoły i domu nie powinno być żadnej rozbieżności, a wszystkie problemy, zarówno wychowawcze, jak i dydaktyczne, należy rozwiązywać na płaszczyźnie porozumienia. Wychowawca nie zna wszystkich czynników warunkujących zachowanie się dziecka, rodzice znają je lepiej i mogą dostarczyć wiele istotnych informacji, które pomogą w skutecznym oddziaływaniu wychowawczym na dziecko.

Aby takie współdziałania były w ogóle możliwe, muszą być przestrzegane określone zasady współpracy:

- pozytywnej motywacji (dobrowolny i chętny udział);
- partnerstwa - postulująca równorzędne prawa i obowiązki wychowawcy i rodziców (przy czym rodzina powinna być zawsze przed szkołą, bo jej prawo do wychowania wypływa z prawa naturalnego, czyli z samego faktu przekazania życia;
- wielostronnego przepływu informacji - zakładająca konieczność uruchomienia różnych źródeł porozumienia między nauczycielem a rodzicami;
- jedności oddziaływań - przypominająca o konieczności realizowania przez szkołę i rodzinę zgodnych ze sobą celów wychowania;
- aktywnej i systematycznej współpracy - uwydatniająca potrzebę czynnego i stałego zaangażowania wychowawcy klasy i rodziców w wykonywanie poszczególnych działań w ramach współpracy nie wykluczającą jednak różnego stopnia zaangażowania i systematyczności.

Współpraca szkoły z rodzicami przybiera różne formy. Najogólniej można je podzielić na: - zbiorowe (m.in.: wywiady, spotkania towarzyskie, okolicznościowe, spotkania z ekspertem) oraz - indywidualne (m.in.: konsultacje pedagogiczne, wizyty

domowe, dzienniczek ucznia, listy do rodziców, kartki z ocenami, rozmowy telefoniczne).

Nieraz współpraca szkoły z rodzicami napotyka trudności, o czym wie z pewnością każdy nauczyciel oraz rodzice. Przyczyn trudności należy upatrywać w: - niedostatecznym przygotowaniu nauczycieli (braku treningów dla nauczycieli kształtujących postawy otwarte na rodziców oraz zapoznających z efektywnymi formami współpracy z rodzicami);

- psychologicznym i społecznym dystansie między nauczycielem a rodzicami, gdyż nauczyciele mają nieraz duże trudności w traktowaniu rodziców jak partnerów; - nierealistycznych wymaganiach i oczekiwaniach, co dotyczy zarówno nauczycieli i rodziców wobec siebie, jaki i wobec dziecka. Wina jednak nie leży jedynie po stronie nauczycieli. Często, mimo ich wysiłków, napotykają na niechętnych do współpracy rodziców, którzy przyjmują różne postawy wobec szkoły. Można wyróżnić kilka takich postaw.

Są rodzice: - obserwatorzy - postawa ta jest efektem wadliwej organizacji szkoły, kiedy to rodzice przyprawdzając dziecko do szkoły są gotowi zrobić bardzo dużo, aby ich dziecko czuło się bezpiecznie i dobrze się rozwijało, jednak nauczyciele wykorzystują chęci rodziców w bardzo małym stopniu, a najczęściej je tłumią, - walczący, którymi najczęściej stają się rodzice, którzy nie chcą być bierni, jednak nie umożliwia się im bycia aktywnym; - zasoby, którzy zwykle nie ingerują w życie szkoły, są jednak na każde jej życzenie, finansują ją, wykonują różne prace i pomagają nauczycielom; - uczniowie - uczestniczą w zebraniach organizowanych przez szkołę, przychodzą do nauczycieli po radę i oczekują wskazówek (są w szkole, ale tylko jako biorcy); reprezentujący innych, działacze - taka forma aktywności polega na tworzeniu grup przedstawicieli, a więc ogranicza ona aktywność wszystkich chętnych rodziców, natomiast jest dobra jedynie wtedy, jeżeli w szkole współistnieje model aktywności oparty na komunikacji; - wspierający, komunikujący się - jest tu możliwość kontaktu poszczególnych rodziców ze sobą oraz razem rodziców i nauczycieli dla osiągnięcia zamierzonych celów oraz rozwiązywania różnorodnych problemów. Charakterystyczną cechą takiej współpracy jest gotowość obu stron do wzajemnej pomocy, wymiany myśli i doświadczeń.

czynniki zewnętrzne wpływają na skuteczność uczenia się ?

Na proces uczenia się szkolnego wywiera wpływ wiele czynników. Można je ująć w trzy podstawowe grupy: właściwości indywidualne, uwarunkowane cechami psychicznymi dziecka, właściwości procesu dydaktycznego i właściwości środowiska szkolnego i pozaszkolnego ucznia. Każda z tych grup inaczej wpływa na efekty uczenia się, ale od ich współdziałania zależy, jaki będzie poziom osiągnięć ucznia. W pracy tej omówię grupę ostatnią, a więc wpływ czynników zewnętrznych na efektywność uczenia się.

- **napięta atmosfera** panująca w domu -*grożenie i oskarżanie*, - wyrażanie **negatywnego podejścia do nauki** w szkole,
- **brak zainteresowania, brak aspiracji-brak kontroli nad dzieckiem**
- kary
- **porównywanie** mniej zdolnego dziecka z rodzeństwem,-
- posiadanie **wygórowanych oczekiwań**, nieadekwatnych do faktycznych możliwości dziecka – *niemożność sprostania naszym ambicjom może wpędzić dziecko w frustrację, poczucie winy i pogłębić niechęć do nauki.*
- **nadopiekuńczość, nadmierne kontrolowanie w czasie pracy**, ciągłego „kręcenia się wokół dziecka”, zagładania co chwilę przez ramię lub stałego pytania jak mu idzie – ludzie bardziej lubią naukę, gdy uczą się z własnej woli i nie są do tego przymuszani
- złe warunki materialne**, brak odpowiedniego miejsca czy warunków do nauki, ; dziecko odczuwające strach, zagrożenie, mające poczucie braku akceptacji czy wręcz odrzucenia. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole.
- bezwarunkowa akceptacja** - *kochamy dziecko takim, jakie jest, kierują się nie własnymi ambicjami ale dobrem dziecka*
- zainteresowanie i zaangażowanie** – *wspólne rozmowy, wspólne spędzanie wolnego czasu,*

uwagę słuchanie tego co dziecko mówi – zainteresowanie sprawami dziecka, *odwoływanie się do naszych, podobnych doświadczeń z okresu dzieciństwa czy młodości*, postaramy się wczuć w jego sytuację

Silna więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem - poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa - *okazywane wsparcie, będziemy przy nim niezależnie od tego czy odniesie sukces czy porażkę.*

wzajemny szacunek - nasze wartości, łącznie z przekonaniem, że może nam ufać, sprawiedliwi rodzice, konsekwentny system wychowawczy, adekwatne pochwały,
ŚRODOWISKO RODZINNE – DEMOTYWUJĄCE

NEGATYWNE POSTAWY RODZICÓW

- **napięta atmosfera** panująca w domu -*grożenie i oskarżanie, wydarzenia traumatyczne, przemoc czy alkoholizm*

- wyrażanie **negatywnego podejścia do nauki** w szkole,

- **brak zainteresowania, brak aspiracji-brak kontroli nad dzieckiem**

- kary

- **porównywanie** mniej zdolnego dziecka z rodzeństwem,-

- posiadanie **wygórowanych oczekiwań**, nieadekwatnych do faktycznych możliwości dziecka – *niemożność sprostania naszym ambicją może wpędzić dziecko w frustrację, poczucie winy i pogłębić niechęć do nauki.*

- **nadopiekuczość, nadmierne kontrolowanie w czasie pracy**, ciągłego „kręcenia się wokół dziecka”, zaglądania co chwilę przez ramię lub stałego pytania jak mu idzie – ludzie bardziej lubią naukę, gdy uczą się z własnej woli i nie są do tego przymuszani

-**złe warunki materialne**, brak odpowiedniego miejsca czy warunków do nauki, ; dziecko odczuwające strach, zagrożenie, mające poczucie braku akceptacji czy wręcz odrzucenia.

Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole. Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji .

II CZYNNIKI PSYCHOLOGICZNE

związane z dzieckiem– czynniki biopsychiczne

- procesy poznawcze – poziom inteligencji, łatwość zapamiętywania treści, ciekawość świata, sprawność fizyczna, manualna, dysponuje umiejętnościami manipulacyjnymi, Równocześnie poziom uzdolnień umysłowych nie przesądza automatycznie o jakości wyników. Często bowiem bywa tak, że uczniowie bardzo zdolni, uzyskują w szkole wyniki nie wprost niskie w stosunku do możliwości intelektualnych, jakimi dysponują. „syndrom nieadekwatnych osiągnięć, temperament, cechy charakteru,
- funkcjonowanie narządów zmysłowych, dysleksja, dysgrafia
- postawa dziecka wobec nauki, cel
- brak ochoty i ambicji do nauki, a przede wszystkim w jest często głównym powodem niemożności osiągnięcia sukcesu w nauce. Dlatego też nie możemy ich lekceważyć. Te formy zachowania się dzieci
-
- znajomość swoich mocnych i słabych stron, uzdolnienia i zainteresowania,
- stan zdrowia, choroby somatyczne, alergia, 3 migdał, nieskorygowanych wad wzroku, słuchu
- braki fizyczne : krótkowzroczność, słaby słuch, wada wymowy
- koncentracja uwagi, brak umiejętności skupienia się, słaba aktywność myślowa, nadpobudliwość psychoruchowa

- o stan emocjonalny, słaba odporność na krytykę, brak wiary w siebie, brak zaufania we własne siły, niskie poczucie własnej wartości, postawa bierności i rezygnacji, obawa przed publiczną oceną, krytyką lub ośmieszeniem, lęki i nerwice.
- o objawy syndromu porażki. Innymi słowy, mogą utracić motywację do uczenia się i rezygnować przy pierwszych objawach frustracji i niepowodzeń

III CZ. PEDAGOGICZNE – praca szkoły i nauczycieli. Poziom pracy dydaktyczno-wychowawczej okazuje się dla jednych zbyt niski, a dla drugich zbyt wysoki

treści nauczania wyznaczone programem,

formy i metody nauczania,

kontrola wiadomości, jasne kryteria oceniania

stan liczebny klasy (liczne klasy), dobry klimat

baza dydaktyczna szkoły

osobowość nauczyciela –sprawiedliwy, obiektywny, konsekwentny, opiekuńczy

atmosfera panująca w klasie – *poczucie bezpieczeństwa, akceptacji,*

*nieakceptacji, pomoc koleżeńska, dobra integracja z zespołem klasowym **zajęcia***

pozalekcyjne

ciekawie prowadzone lekcje

dostosowanie i zróżnicowane zadań pod względem **stopnia trudności** do możliwości słabego ucznia

umożliwianie przeżycia sukcesu rozwijającym ambicje i aspiracje

Wołomin, 30.11. 2012r.

CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE MOTYWACJĘ DZIECKA DO NAUKI

Osiągnięcia szkolne uczniów są uwarunkowane czynnikami społecznymi, psychologicznymi i pedagogicznymi. To one warunkują pomyślny rozwój dziecka w szkole, stanowiąc jego sukcesy lub łamią linię życiową –porażki

I CZYNNIKI SPOŁECZNE

ŚRODOWISKO RODZINNE – MOTYWUJĄCE

Pełna rodzina, stabilna sytuacja materialna, odpowiednie warunki do nauki.

Zapewnione poczucie bezpieczeństwa, miłości i akceptacji. Dom powinien być schronieniem, gdzie można "leczyć rany" i gdzie jest się akceptowanym bez względu na to, jaki popełniłeś błąd.

POZYTYWNYCH RELACJI POMIĘDZY RODZICAMI I DZIECKIEM

- ❖ **bezwarunkowa akceptacja** - *kochamy dziecko takim, jakie jest, kierują się nie własnymi ambicjami ale dobrem dziecka*
- ❖ **zainteresowanie i zaangażowanie** – *wspólne rozmowy, wspólne spędzanie wolnego czasu,*
- ❖ **uważne słuchanie tego co dziecko mówi** – *zainteresowanie sprawami dziecka, odwoływanie się do naszych, podobnych doświadczeń z okresu dzieciństwa czy młodości, postaramy się wczuć w jego sytuację*
- ❖ **Silna więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem - poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa** - *okazywane wsparcie, będziemy przy nim niezależnie od tego czy odniesie sukces czy porażkę.*
- ❖ **wzajemny szacunek** - *nasze wartości, łącznie z przekonaniem, że może nam ufać, sprawiedliwi rodzice, konsekwentny system wychowawczy, adekwatne pochwały,*

ŚRODOWISKO RODZINNE – DEMOTYWUJĄCE

NEGATYWNE POSTAWY RODZICÓW

- **napięta atmosfera** panująca w domu -*grożenie i oskarżanie, wydarzenia traumatyczne, przemoc czy alkoholizm*
- wyrażanie **negatywnego podejścia do nauki** w szkole,
- **brak zainteresowania, brak aspiracji-brak kontroli nad dzieckiem**
- kary
- **porównywanie** mniej zdolnego dziecka z rodzeństwem,–
- posiadanie **wygórowanych oczekiwań**, nieadekwatnych do faktycznych możliwości dziecka – *niemożność sprostania naszym ambicją może wpędzić dziecko w frustracje, poczucie winy i pogłębić niechęć do nauki.*
- **nadopiekuńczość, nadmierne kontrolowanie w czasie pracy**, ciągłego „kręcenia się wokół dziecka”, zagładania co chwilę przez ramię lub stałego pytania jak mu idzie – ludzie bardziej lubią naukę, gdy uczą się z własnej woli i nie są do tego przymuszani

-**złe warunki materialne**, brak odpowiedniego miejsca czy warunków do nauki, ; dziecko odczuwające strach, zagrożenie, mające poczucie braku akceptacji czy wręcz odrzucenia. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole. Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji

II CZYNNIKI PSYCHOLOGICZNE

związane z dzieckiem– czynniki biopsychiczne

- o **procesy poznawcze** – *poziom inteligencji, łatwość zapamiętywania treści, ciekawość świata, sprawność fizyczną, manualna, dysponuje umiejętnościami manipulacyjnymi, Równocześnie poziom uzdolnień umysłowych nie przesądza automatycznie o jakości wyników. Często bowiem bywa tak, że uczniowie bardzo zdolni, uzyskują w szkole wyniki nie współmiernie niskie w stosunku do możliwości intelektualnych, jakimi dysponują. „syndrom nieadekwatnych osiągnięć, temperament, cechy charakteru,*
- o **funkcjonowanie narządów zmysłowych**, dysleksja, dysgrafia
- o **postawa dziecka wobec nauki, cel**
- o **brak ochoty i ambicji do nauki**, a przede wszystkim w jest często głównym powodem niemożliwości osiągnięcia sukcesu w nauce. Dlatego też nie możemy ich lekceważyć. Te formy zachowania się dzieci
- o **znajomość swoich mocnych i słabych stron, uzdolnienia i zainteresowania,**
- o **stan zdrowia, choroby** *somatyczne, alergja, 3 migdał, nieskorygowanych wad wzroku, słuchu*
- o **braki fizyczne** : *krótkowzroczność, słaby słuch, wada wymowy*
- o **koncentracja uwagi, brak umiejętności skupienia się, słaba aktywność myślowa, nadpobudliwość psychoruchowa**
- o **stan emocjonalny**, *słaba odporność na krytykę, brak wiary w siebie, brak zaufania we własne siły, niskie poczucie własnej wartości, postawa bierności i rezygnacji, obawa przed publiczną oceną, krytyką lub ośmieszeniem, lęki i nerwice.*

- o objawy **syndromu porażki**. Innymi słowy, mogą utracić motywację do uczenia się i rezygnować przy pierwszych objawach frustracji i niepowodzeń

III CZ. PEDAGOGICZNE – praca szkoły i nauczycieli

treści nauczania wyznaczone programem,

formy i metody nauczania,

kontrola wiadomości, jasne kryteria oceniania

stan liczebny klasy (liczne klasy), dobry klimat

baza dydaktyczna szkoły

osobowość nauczyciela –sprawiedliwy, obiektywny, konsekwentny, opiekuńczy

atmosfera panująca w klasie – *poczucie bezpieczeństwa, akceptacji,*

nieakceptacji, pomoc koleżeńska, dobra integracja z zespołem klasowym zajęcia pozalekcyjne

ciekawie prowadzone lekcje

dostosowanie i zróżnicowane zadań pod względem **stopnia trudności** do możliwości słabego ucznia

umożliwianie przeżycia sukcesu rozwijającym ambicje i aspiracje

Rozwijanie **motywacji** uczenia się,

bazując na mocnych stronach należy umożliwić uczniowi zaprezentowanie swoich osiągnięć, szansa na przeżycia sukcesu, bez względu na to, czy trudności są zawinione przez ucznia, czy nie, potrzebuje on w porę zorganizowanej pomocy.

Należy jak najszybciej pomóc uczniowi, ponieważ problem nawarstwia się i już w gimnazjum dziecko nie poradzi sobie z nauką, bądź straci wiarę w siebie.

Dostosowując zadania zróżnicowane pod względem stopnia trudności do możliwości słabego ucznia, dajemy mu szansę przeżycia sukcesu, a każdy sukces jest czynnikiem konstruktywnym, **rozwijającym ambicje i aspiracje.**

Na poprawę sytuacji słabego ucznia wpływają też **kontakty z jego domem.** Z rozmów z rodzicami wynika, że na ogół przeceniają oni możliwości intelektualne swoich dzieci i oczekują od nich lepszych wyników w nauce. Dziecko, nie mogąc nadażyć, traci wiarę w swoje możliwości. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole.

Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji . Niechęć dziecka do nauki nie zawsze wynika z jego lenistwa, złej woli czy

po prostu specyfiki okresu dojrzewania. Zanim więc niesłusznie oskarżymy dziecko, warto **spróbować dojść do źródeł napotykaných przez nie trudności** mogących wynikać przykładowo z ogólnie niższego poziomu intelektualnego, zaburzeń funkcji poznawczych istotnych w procesie uczenia przy prawidłowym poziomie rozwoju intelektualnego (tu : dysleksja), nieskorygowanych wad wzroku, słuchu czy chorób somatycznych. Długotrwałe i częste choroby powodują absencję w szkole i tym samym oczywiście, wpływają ujemnie na pracę szkolną ucznia.

Pewne **braki fizyczne** jak krótkowzroczność lub słaby słuch mogą przeszkadzać w korzystaniu z lekcji, zwłaszcza gdy nauczyciel nie orientuje się, jaki jest stan zdrowia dziecka.

stosowanie pochwał.

Indywidualizowanie czynności i zadawanych prac.

Podtrzymywanie motywacji.

- Zachęcanie i pozytywne ocenianie
- ustalenie realistycznego celu , ocena osiągnięć
- ukierunkowanie uwagi słabych uczniów na ich osiągnięcia
- zachęcanie do „bicia rekordów”, a nie do rywalizacji z kolegami – niech starają się osiągnąć więcej w porównaniu z zeszłym dniem lub zeszłym tygodniem
- ustalanie kontraktów
- oceny za wysiłek i rezultat.

Jak skutecznie przekazać informację zwrotną?

- Nie oceniaj, nie osądzaj, lecz opisz wrażenie.
- **Oceniaj zadanie, zachowanie, a nie osobowość.**
- Nie baw się w psychologa, nie analizuj rozmówcy.
- Mów jasno i precyzyjnie.
- Stosuj komunikaty: „ja” (np. Nie podoba mi się, że nadal się nie uczysz).
- Zwracaj uwagę na ton swojej wypowiedzi.
- Informuj na bieżąco, nie odwlekaj informacji.
- Mów o zachowaniu, które uczeń jest w stanie zmienić.
- Przy negatywnych emocjach odczekaj z własnym komentarzem.
- Nie zapomnij chwalić.

Rozwijanie **motywacji** uczenia się,

wykorzystując : uzdolnienia i zainteresowania bazując na mocnych jego stronach umożliwić uczniowi zaprezentowanie swoich osiągnięć. szansę przeżycia sukcesu,

jego,. Aby tego dokonać musi najpierw te szczególne właściwości ucznia rozpoznać, potem powiązać je z przedmiotami nauczania, a w końcu umożliwić uczniowi zaprezentowanie swoich osiągnięć. Zainteresowania sportowe, społeczne, techniczne, artystyczne i inne mogą być pomyślnie wykorzystane do podjęcia oryginalnych zadań w ramach większości przedmiotów nauczania. Sięgając do nich zaczynamy oddziaływanie na ucznia, bazując na tym, co już się w nim wykształciło.

Nauczycielskie strategie motywowania mają na celu zachęcenie uczniów do nauki, czyli osiągnięcia założonych celów programowych. Uczenie ma wydać się dla uczniów sensowne i warte starań, musi zatem być trwale ukierunkowane na cele.

Trzeba „działać” jak najszybciej...

Bez względu na to, czy trudności są zawinione przez ucznia, czy nie, potrzebuje on w porę zorganizowanej pomocy. Należy jak najszybciej pomóc uczniowi, ponieważ problem nawarstwa się i już w gimnazjum dziecko nie poradzi sobie z nauką, bądź straci wiarę w siebie. Dostosowując zadania zróżnicowane pod względem stopnia

trudności do możliwości słabego ucznia, dajemy mu szansę przeżycia sukcesu, a każdy sukces jest czynnikiem konstruktywnym, rozwijającym ambicje i aspiracje. Na poprawę sytuacji słabego ucznia wpływają też kontakty z jego domem. Z rozmów z rodzicami wynika, że na ogół przeceniają oni możliwości intelektualne swoich dzieci i oczekują od nich lepszych wyników w nauce. Dziecko, nie mogąc nadążyć, traci wiarę w swoje możliwości. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole.

Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji. Niechęć dziecka do nauki nie zawsze wynika z jego lenistwa, złej woli czy po prostu specyfiki okresu dojrzewania. Zanim więc niesłusznie oskarżymy dziecko, warto spróbować dojść do źródeł napotykanych przez nie trudności mogących wynikać przykładowo z ogólnie niższego poziomu intelektualnego, zaburzeń funkcji poznawczych istotnych w procesie uczenia przy prawidłowym poziomie rozwoju intelektualnego (tu : dysleksja), nieskorygowanych wad wzroku, słuchu czy chorób somatycznych. Długotrwałe i częste choroby powodują absencję w szkole i tym samym oczywiście, wpływają ujemnie na pracę szkolną ucznia.

Pewne **braki fizyczne** jak krótkowzroczność lub słaby słuch mogą przeszkadzać w korzystaniu z lekcji, zwłaszcza gdy nauczyciel nie orientuje się, jaki jest stan zdrowia dziecka.

I CZYNNIKI SPOŁECZNE

Środowisko rodzinne jest podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, ważna jest tutaj organizacja środowiska w jakim ono przebywa. Rodzina wpływa na wyrobienie społecznej postawy - rola rodziców - pozytywna motywująca oraz demotywuująca: obwiniająca szkołę za brak osiągnięć, przekonują dziecko, że nauka nie jest do niczego w życiu potrzebna. Gdy w środowisku rodzinnym dziecka brak jest bodźców intelektualnych, gdy rodzice nie przejawiają żadnych zainteresowań kulturalnych i tłumią jego zainteresowania poznawcze, lekceważą jego naukę, a obowiązek uczęszczania do szkoły traktują jako narzuconą konieczność, dziecku brak jest bodźców koniecznych dla **rozwoju** umysłowego. Jeśli ponadto w rodzinie panuje atmosfera niepokoju uczuciowego, trudności materialnych i nieładu zewnętrznego, dziecko nie ma ani zewnętrznych, ani też psychicznych warunków dla pomyślnego wykonywania swojej pracy. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole. Są rodzice, którzy w dużym stopniu interesują się nauką dziecka, przywiązują wagę do jego osiągnięć i to znacząco wpływa nie tylko na uzyskiwane przez nie wyniki, ale również na jego stosunek do **nauki**. Są i tacy rodzice, którzy całą odpowiedzialnością za wychowanie i kształcenie ich dziecka obciążają szkołę, a sami włączają się tylko w sytuacjach konfliktowych lub awaryjnych. Sprzyjająca atmosfera domowa, serdeczny stosunek rodziców do dziecka, rozumienie wartości nauki, wszystko to składa się na sytuację zewnętrzną wpływającą na wyniki w nauce. Pozytywny stosunek rodziców do nauki dziecka i traktowanie jej jako ważnej czynności kształtuje prawidłową postawę dziecka do szkoły i do tego, co się w niej dzieje.

ROLA POZYTYWNYCH RELACJI POMIĘDZY RODZICAMI I DZIECKIEM

Silnej motywacji dziecka do nauki sprzyjają bliskie i pozytywne relacje z rodzicami, oparte na akceptacji, zrozumieniu potrzeb i uczuć dziecka, wsparciu, zainteresowaniu życiem dziecka.

Bezwarunkowa akceptacja oznacza, że kochamy dziecko takim, jakie jest, a nie tylko wtedy gdy jest grzeczne czy przynosi same szóstki i piątki. Warto mówić dziecku wyraźnie i wprost, że nam na nim zależy, a nie zakładać, że już zna nasze uczucia lub, że kupno prezentu będzie najlepszym świadectwem naszej miłości.

Zainteresowanie i zaangażowanie w życie dziecka poprzez wspólne rozmowy, rodzinne rytuały, wspólne spędzanie wolnego czasu, życzliwe, ale nie wścibskie pytanie o sprawy dziecka nie tylko dotyczące szkoły, lecz także jego zainteresowań, kolegów, marzeń.

Rozumienie i reagowanie na potrzeby oraz uczucia dziecka czemu służy **uważne słuchanie tego co dziecko mówi** połączone z obserwowaniem jego zachowania oraz odzwierciedlaniem jego emocji np. poprzez komunikaty typu : „Widzę, że jesteś smutny, niezadowolony” . Dziecko będzie czuło się zrozumiane jeśli postaramy się wczuć w jego sytuację („Próbuję sobie wyobrazić jak poczułeś się w tej sytuacji. To było chyba dla ciebie przykre doświadczenie”). Często ulgę w trudnych sytuacjach przeżywanych przez dziecko może mu przynieść odwoływanie się do naszych , podobnych doświadczeń z okresu dzieciństwa czy młodości (np. „Ja też się irytowałam, kiedy uczyłam się gramatyki”).

Silna więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem stwarza poczucie emocjonalnego **bezpieczeństwa** które z kolei korzystnie wpływa na jego zdolności i chęć poznawania otaczającego świata. Okazywane dziecku wsparcie pozwala mu podejmować różne wyzwania – istotne dla procesu zdobywania wiedzy – ponieważ wie, że będziemy przy nim niezależnie od tego czy odniesie sukces czy porażkę.

Bliska więź z dzieckiem pozwala mu być otwartym i szczerze mówić o tym co robi, myśli, czuje, z czym ma problemy; zachęca do mówienia o swoich sukcesach ale i porażkach , a także poproszenia o pomoc.

Relacje oparte na **wzajemnym szacunku** powodują, że dziecko uwewnętrznia nasze wartości, łącznie z przekonaniem, iż praca i nauka, zdobywanie wiedzy i nowych umiejętności jest w życiu bardzo ważne. Gdy dziecko wie, iż może nam zaufać, liczyć na pomoc i oparcie, będzie chciało dzielić z nami nie tylko swoje sukcesy i radości, ale również niepowodzenia, bez obawy iż spotka się z oskarżeniami i wyrzutami z naszej strony.

Są i tacy rodzice, którzy całą odpowiedzialnością za wychowanie i kształcenie ich dziecka obciążają szkołę, a sami włączają się tylko w sytuacjach konfliktowych lub awaryjnych.

ZACHOWANIA I POSTAWY RODZICÓW WPŁYWAJĄCE NEGATYWNIE NA

MOTYWACJĘ DZIECKA DO NAUKI.

Mówiąc o czynnikach warunkujących motywację dziecka do nauki, warto sobie uświadomić, iż niektóre z naszych postaw i zachowań mogą wpływać negatywnie na stosunek naszych podopiecznych do kwestii uczenia się. W związku z tym powinniśmy unikać :

- grożenia i oskarżania , np. „Jeśli nie zabierzesz się do nauki, pożałujesz”,
- wyrażania negatywnego podejścia do nauki w szkole. np. „ A kto powiedział że nauka musi być zabawna ?”, „Matematyka jest nudna, ale musisz niestety przez nią przebrnąć” ,
- komentarzy, przedstawiających naszą osobę jako wzór negatywny : „Ja też nigdy nie umiałem matematyki” – takie wyznania mogą stanowić dla dziecka dobrą wymówkę,
- porównywania mniej zdolnego dziecka z rodzeństwem - tu: ważne jest dostosowywanie swoich oczekiwań do każdego dziecka z osobna, na miarę jego możliwości i umiejętności
- posiadania wygórowanych oczekiwań, nieadekwatnych do faktycznych możliwości dziecka – niemożność sprostania naszym ambicjom może wpędzić dziecko w frustrację, poczucie winy i pogłębić niechęć do nauki.
- zaprzeczania na siłę i mówienia, że zadanie jest bardzo łatwe, w sytuacji gdy dziecko twierdzi, że coś jest dla niego zbyt trudne – lepiej wyrazić wtedy zrozumienie dla trudności dziecka, spróbować zachęcić do podjęcia wysiłku, zaproponować własną pomoc,
- nadmiernego kontrolowania w czasie pracy, ciągłego „kręcenia się wokół dziecka”, zaglądania co chwilę przez ramię lub stałego pytania jak mu idzie – ludzie bardziej lubią naukę, gdy uczą się z własnej woli i nie są do tego przymuszani.

Uczeń egzystujący w niekorzystnej sytuacji rodzinnej np. ze względu na złe warunki materialne, brak odpowiedniego miejsca czy warunków do nauki, a wreszcie panującą w rodzinie przemoc czy alkoholizm; dziecko odczuwające strach, zagrożenie, mające poczucie braku akceptacji czy wręcz odrzucenia może przejawiać trudności w nauce, które wcale nie muszą wynikać z jego złej woli.

II CZYNNIKI PSYCHOLOGICZNE – czynniki biopsychiczne –temperament, cechy charakteru, funkcjonowanie narządów zmysłowych, stan emocjonalny, stan zdrowia. Procesy poznawcze – poziom inteligencji, łatwość zapamiętywania treści.

Dziecko ma trudności z przyswajaniem wiedzy teoretycznej, ale dysponuje umiejętnościami manipulacyjnymi. Uczniowie o niższym potencjale intelektualnym, którzy posiadają wysoki poziom inteligencji emocjonalnej, wykazują lepsze wyniki w nauce w porównaniu z kolegami o wysokim ilorazie inteligencji, syndrom nieadekwatnych osiągnięć

Problemy emocjonalne: brak zaufania we własne siły, brak umiejętności skupienia się, słaba aktywność myślowa - staje się przyczyną postawy bierności i rezygnacji. Jednocześnie obawa przed publiczną oceną, krytyką lub ośmieszeniem wywołuje u nich lęki i nerwice. Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji . Niechęć dziecka do nauki nie zawsze wynika z jego lenistwa, złej woli czy po prostu specyfiki okresu dojrzewania. Zanim więc niesłusznie oskarżymy dziecko, warto spróbować dojść do źródeł napotykanych przez nie trudności mogących wynikać przykładowo z ogólnie niższego poziomu intelektualnego, zaburzeń funkcji poznawczych istotnych w procesie uczenia przy prawidłowym poziomie rozwoju intelektualnego (tu : dysleksja), nieskorygowanych wad wzroku, słuchu czy chorób somatycznych. Długotrwałe i częste choroby powodują absencję w szkole i tym samym oczywiście, wpływają ujemnie na pracę szkolną ucznia.

Pewne **braki fizyczne** jak krótkowzroczność lub słaby słuch mogą przeszkadzać w korzystaniu z lekcji, zwłaszcza gdy nauczyciel nie orientuje się, jaki jest stan zdrowia dziecka.

III CZ. PEDAGOGICZNE – praca szkoły i nauczycieli

– treści nauczania wyznaczone programem, formy i metody nauczania, kontrola wiadomości i stan liczebny klasy, osobowość nauczyciela. Nauczyciel może pomóc uczniowi w rozwijaniu motywacji uczenia się, wykorzystując jego uzdolnienia i zainteresowania, bazując na mocnych jego stronach. Aby tego dokonać musi najpierw te szczególne właściwości ucznia rozpoznać, potem powiązać je z przedmiotami nauczania, a w końcu umożliwić uczniowi zaprezentowanie swoich

osiągnięć. Zainteresowania sportowe, społeczne, techniczne, artystyczne i inne mogą być pomyślnie wykorzystane do podjęcia oryginalnych zadań w ramach większości przedmiotów nauczania. Sięgając do nich zaczynamy oddziaływanie na ucznia, bazując na tym, co już się w nim wykształciło.

Nauczycielskie strategie motywowania mają na celu zachęcenie uczniów do nauki, czyli osiągnięcia założonych celów programowych. Uczenie ma wydać się dla uczniów sensowne i warte starań, musi zatem być trwale ukierunkowane na cele.

Trzeba „działać” jak najszybciej...

Bez względu na to, czy trudności są zawinione przez ucznia, czy nie, potrzebuje on w porę zorganizowanej pomocy. Należy jak najszybciej pomóc uczniowi, ponieważ problem nawarstwia się i już w gimnazjum dziecko nie poradzi sobie z nauką, bądź straci wiarę w siebie. Dostosowując zadania zróżnicowane pod względem stopnia trudności do możliwości słabego ucznia, dajemy mu szansę przeżycia sukcesu, a każdy sukces jest czynnikiem konstruktywnym, rozwijającym ambicje i aspiracje. Na poprawę sytuacji słabego ucznia wpływają też kontakty z jego domem. Z rozmów z rodzicami wynika, że na ogół przeceniają oni możliwości intelektualne swoich dzieci i oczekują od nich lepszych wyników w nauce. Dziecko, nie mogąc nadążyć, traci wiarę w swoje możliwości. Rodzicom trzeba uświadomić rzeczywistą sytuację dziecka i jego ograniczone możliwości w szkole.

W jaki sposób pomagać uczniom słabym?

Słabi uczniowie – odpowiednio nauczani – mogą czynić systematyczne postępy i osiągnąć dość, żeby zadowolić i siebie, i nauczyciela – nawet, jeśli ich ogólne wyniki są gorsze niż pozostałych uczniów. Gdyby jednak często popadali we frustrację z powodu nie radzenia sobie z zadaniami, upokorzeń z pozostawiania w tyle za resztą

klasy lub ze względu na brak pomocy, mogą zacząć wykazywać objawy syndromu porażki. Innymi słowy, mogą utracić motywację do uczenia się i rezygnować przy pierwszych objawach frustracji. Mogą też troszczyć się głównie o ukrycie swego stanu psychicznego, zamiast zajmować się nauką. Niektórzy zaprzestaną udziału w lekcji i pogrążą się w bierności; nie wpiszą odpowiedzi do zeszytu, będą zgadywać odpowiedzi, zamiast zwrócić się o pomoc, lub będą się źle zachowywać.

Naukowcy, dyskutując o sposobach nauczania słabych uczniów, toczą spór o to, jak wiele należy poświęcić uwagi ich potrzebom, a ile potrzebom reszty klasy. Z przeglądu literatury wynika, że jest zgoda co do pewnych metod, zwłaszcza tych, które dotyczą zajęć wyrównawczych, indywidualnych korepetycji i zindywidualizowania zadań. Można przytoczyć tu cztery zestawy wskazówek:

Indywidualizowanie czynności i zadawanych prac.

- Zmniejszanie poziomu trudności zadań stawianych uczniom zmagającym się z nauką.
- Stosowanie materiałów odwołujących się do wielu zmysłów, by zmniejszyć ich zależność od uczenia się z tekstu pisanego.
- prace oparte na ich zainteresowaniach.
- Wyszukiwanie w uczniu mocnych stron.
- Upewnij się, że zadanie ma wyraźną strukturę, jest dobrze określone i mieści się w granicach ich możliwości.
- Podanie zadań krótkich, a ich pierwsza część niech będzie łatwa lub na tyle uczniom znajoma, żeby już na wstępie doświadczyli sukcesu.

JAK ZAPOBIEGAĆ DALSZYM PROBLEMOM DZIECKA W NAUCE

Postaraj się odkryć co sprawia Twojemu **dziecku** największe trudności. Każdy, nie tylko dzieci, lubi robić to, co dobrze mu wychodzi. Z niechęcią natomiast przystępujemy do zadań, które sprawiają nam trudność. Jeżeli dziecko ma problemy z czytaniem, to nie dziwmy się, że nie chce czytać. Postarajmy się dowiedzieć, co sprawia mu największą trudność, jakich liter nie zna, jakich słów nie rozumie. Warto też dzielić dziecku zadania na mniejsze fragmenty. Nie karzmy dziecku mającemu

problemy z czytaniem siedzieć godzinę nad czytanką. Lepiej będzie jeżeli spędzi nad książką 15 minut i skupi na czytaniu całą uwagę, niż wtedy, gdy będzie siedziało godzinę rozglądając się po pokoju.

Kolejnym ważnym czynnikiem motywującym są nagrody. Nie chodzi tu bynajmniej o to, aby za każdą dobrą ocenę obdarowywać **dziecko** słodyczami czy nowymi gadżetami. Takie zachowania mogą odnieść odwrotny skutek i sprawić, że dziecko będzie uczyło się jedynie dla nagród. O wiele ważniejsze w motywowaniu **dziecka** do nauki jest stosowanie pochwał. Adekwatna i wartościowa pochwała rozbudza wiarę we własne siły. Ważne jest, aby chwalić **dziecko** nie tylko za wyjątkowe osiągnięcia, ale także za włożony w pracę wysiłek i zaangażowanie. Pozwoli mu to odczuć, że jego starania zostają docenione nawet wtedy, gdy ogólny efekt nie był najlepszy.

Chcąc zmotywować dziecko do **nauki** unikajmy porównywania go do rodzeństwa czy kolegów z klasy. Każde dziecko jest inne, ma inne możliwości, inne zainteresowania, nie należy więc oczekiwać, że nasze dziecko będzie osiągało takie same wyniki jak jego starszy brat czy kolega z ławki. Jeżeli porównujemy dziecko do innych okazujemy mu, że nie jest wystarczająco dobre, że nie potrafi dorównać innym, a to rodzi poczucie bycia gorszym i zniechęcenie.

Jeszcze jednym ważnym czynnikiem składającym się na motywację są wymagania. Stawiając je dziecku należy wziąć pod uwagę jego możliwości. Zbyt wygórowane wymagania, którym dziecko nie jest w stanie sprostać, mogą odnieść odwrotny skutek do zamierzonego. Jeżeli dziecko zauważy, że mimo wysiłku i starań nie jest w stanie sprostać oczekiwaniom rodziców może stracić ochotę do podejmowania kolejnych prób. Wymagajmy więc rozsądnie, kierując się nie własnymi ambicjami, ale dobrem dziecka.

Strukturowanie zadań dla uczniów słabych.

- Sprawdzenie czy wiedzą, rozumieją co mają zrobić.
- Przedstawienie wzoru wykonania zadania •
- Określenie wyraźnie i dokładnie co musi być zrobione, aby osiągnąć pożądany poziom wykonania.
- Określ limit czasu na daną pracę.

Pomoc w wykonywaniu zadań i korepetycje.

- Doradcą lub korepetytorem może zostać pomocnik nauczyciela, dorosły ochotnik, starszy uczeń, lub kolega z tej samej klasy.
- Pochwały, kiedy odpowiadają wystarczająco dobrze.
- Możliwość poprawienia prac.
- Upewnij się, że w razie potrzeby otrzymają pomoc. Sadzaj ich przy uczniach przeciętnych, z którymi się przyjaźnią – niech pomagają przy rozwiązywaniu zadania.
- Przypominaj o upływie czasu.
- Samopomoc koleżeńską – niech każdy słaby uczeń odrabia lekcje z blisko mieszkającym kolegą.

Podtrzymywanie motywacji.

- Zachęcanie i pozytywne ocenianie
- Pomóż ustalać realistyczne cele i oceniaj osiągnięcia.
- Kieruj uwagę słabych uczniów na ich osiągnięcia i przekazuj rodzicom na piśmie pozytywne uwagi o pracy dziecka.
- Zachęcaj do „bicia rekordów”, a nie do rywalizacji z kolegami – niech starają się osiągnąć więcej w porównaniu z zeszłym dniem lub zeszłym tygodniem.
- Posługuj się techniką kontraktów.
- Oceny wystawiaj nie za to, jak wypadają w porównaniu z resztą klasy, ale za wysiłek i rezultat.

Ocenianie

Metody oceniania są ukierunkowane na cel i włączone w program oraz proces dydaktyczny; dostarczają nauczycielom i uczniom wartościowych informacji. Jeśli uczniowie wiedzą, czego się mają nauczyć i jak wyniki uczenia się będą oceniane, zdołają dostosować do tego czynności uczenia się. Bo kiedy i oni zaangażują się w proces oceniania i dzięki temu otrzymają informacje zwrotne, to oni i ty wyraźniej zobaczycie w jakich obszarach idzie im dobrze, a w jakich źle, jakie mają słabe i mocne strony. Odpowiednio do tego będziesz mógł zorganizować nauczanie uzupełniające.

Co należy zrobić, żeby uczynić kontrolę i ocenę uczciwymi.

- Ocena powinna obejmować zadania istotne – kształcące i angażujące uczniów.
- Zamiast utrzymywać w tajemnicy kryteria ocen, należy wyraźnie powiedzieć uczniom, co składa się na idealne wykonanie i pokazać im wzór do naśladowania.
- Uczniowie powinni mieć dużo czasu, żeby wykonać sprawdzian w całości i z namysłem.
- Po wykonaniu sprawdzianu uczniowie powinni mieć możliwość poprawienia słabych punktów. Stwarzamy im okazję do podwyższenia wyniku po okresie dodatkowej nauki i poprawienia błędów z poprzedniego sprawdzianu. Można też przyznawać plusy za wykonanie dodatkowych prac, świadczących o uzupełnieniu braków z wcześniejszego sprawdzianu.
- Uczniowie, oprócz stopni, otrzymują merytoryczną informację zwrotną, aby mogli poznać swoje osiągnięcia i niedociągnięcia oraz poprawić błędy. Informację taką przekazujemy na osobności, podkreślając postępy w stosunku do wcześniejszych osiągnięć.
- Oceny semestralne są tak skonstruowane, że jednocześnie zachęcają do nauki i informują o faktycznych efektach uczenia się: dotychczasowych rezultatach i postępach. Takiemu celowi lepiej służy ocenianie opisowe.

Informacja zwrotna to:

- komunikat, diagnoza, wskazówki przekazane w formie pisemnej lub ustnej,
- narzędzie zastępujące ocenę sumującą, a także proces uczenia się,
- informacja o zaletach, wadach pracy ucznia, o sposobie poprawy błędów lub kierunku dalszego poszerzania wiedzy w zakresie pracy,

Jak skutecznie przekazać informację zwrotną?

- Nie oceniaj, nie osądzaj, lecz opisz wrażenie.
- Oceniaj zadanie, zachowanie, a nie osobowość.
- Nie baw się w psychologa, nie analizuj rozmówcy.
- Mów jasno i precyzyjnie.
- Stosuj komunikaty: „ja” (np. Nie podoba mi się, że nadal się nie uczysz).
- Zwracaj uwagę na ton swojej wypowiedzi.

- Informuj na bieżąco, nie odwlekaj informacji.
- Mów o zachowaniu, które uczeń jest w stanie zmienić.
- Przy negatywnych emocjach odczekaj z własnym komentarzem.
- Nie zapomnij chwalić.

Negatywna informacja zwrotna, przekazana w niewłaściwy sposób staje się destruktywną krytyką. Wywiera ogromny wpływ na samoocenę ucznia. Warto pamiętać, że nauczyciel w trakcie procesu oceniania, może wiele zrobić, aby zwiększyć samoocenę ucznia.

Od tego jak człowiek ocenia samego siebie zależą:

- sposób reagowania na zadania jakie przed nim stoją,
- charakter stosunków z innymi ludźmi,
- efektywność jego działalności, a tym samym dalszy rozwój osobowości.

WSPÓŁPRACA RODZINY I SZKOŁY

Rodzina i szkoła to dwa ważne środowiska wychowawcze dziecka mające decydujący wpływ na prawidłowy jego rozwój. Współdziałanie nauczycieli i rodziców jest jednym z istotnych czynników prawidłowego procesu wychowawczego. Wpływa zarówno na ich postępy w nauce, jak i w zachowaniu. Daje też szansę ciągłego doskonalenia się nauczycieli i rodziców jako wychowawców odpowiedzialnych za wielostronny rozwój dzieci i młodzieży.

Na obecnym etapie rozwoju kultury i społeczeństwa ani szkoła, ani rodzina nie mogą spełniać swych funkcji bez ścisłego współdziałania, to znaczy bez systematycznej i zorganizowanej współpracy domu i szkoły. Efektywność pracy wychowawczej zależy w znacznym stopniu od form i metod współdziałania. Współdziałanie wychowawcy klasy i rodziców jest rozumiane zwykle jako wykonywanie przez nich wspólnych działań służących dobru i pomyślności poszczególnych uczniów i ogółu klasy. W praktyce szkolnej obejmuje ono działania wychowawcy z rodzicami dotyczące nauki dziecka, kształcenia określonych umiejętności, postaw, zdobywania wiedzy,

wzajemną wymianę informacji o dziecku oraz zaangażowanie rodziców w życiu klasy i szkoły. Właściwa współpraca szkoły z rodzicami polega na wspólnej organizacji wychowania. Warto zauważyć, że obecne warunki w szkolnictwie sprzyjają zmianom w orientacjach pedagogicznych rodziców i rozwojowi ich współuczestnictwa w procesie nauczania dzieci. Istnieje potrzeba większego zaangażowania się rodziców w sprawy wychowania w szkole, wzięcie współodpowiedzialności za ten proces. Rodzice powinni mieć rzeczywisty wpływ na to, w jaki sposób i z jakimi efektami odbywa się kształcenie, a zwłaszcza wychowanie ich dzieci w szkole. Głównymi czynnikami zewnętrznymi, które mają silny wpływ na proces uczenia się, są środowisko szkolne i domowe ucznia. Aby wzbudzić w dziecku pozytywną motywację do uczenia się konieczne jest współdziałanie szkoły z domem rodzinnym dziecka, rodziców z wychowawcą klasy i nauczycielami. Pomiędzy wymaganiami szkoły i domu nie powinno być żadnej rozbieżności, a wszystkie problemy, zarówno wychowawcze, jak i dydaktyczne, należy rozwiązywać na płaszczyźnie porozumienia. Wychowawca nie zna wszystkich czynników warunkujących zachowanie się dziecka, rodzice znają je lepiej i mogą dostarczyć wiele istotnych informacji, które pomogą w skutecznym oddziaływaniu wychowawczym na dziecko.

Aby takie współdziałania były w ogóle możliwe, muszą być przestrzegane określone zasady współpracy: pozytywnej motywacji (dobrowolny i chętny udział);

partnerstwa - postulująca równorzędne prawa i obowiązki wychowawcy i rodziców (przy czym rodzina powinna być zawsze przed szkołą, bo jej prawo do wychowania wypływa z prawa naturalnego, czyli z samego faktu przekazania życia; wielostronnego przepływu informacji - zakładająca konieczność uruchomienia różnych źródeł porozumienia między nauczycielem a rodzicami;

jedności oddziaływań - przypominająca o konieczności realizowania przez szkołę i rodzinę zgodnych ze sobą celów wychowania;

aktywnej i systematycznej współpracy - uwytatniająca potrzebę czynnego i stałego zaangażowania wychowawcy klasy i rodziców w wykonywaniu poszczególnych działań w ramach współpracy nie wykluczającą jednak różnego stopnia zaangażowania i systematyczności. Współpraca szkoły z rodzicami przybiera różne formy. Najogólniej można je podzielić na: - zbiorowe (m.in.: wywiady, spotkania towarzyskie, okolicznościowe, spotkania z ekspertem) oraz - indywidualne (m.in.: konsultacje pedagogiczne, wizyty domowe, dzienniczek ucznia, listy do rodziców, kartki z ocenami, rozmowy telefoniczne).

Nieraz współpraca szkoły z rodzicami napotyka trudności, o czym wie z pewnością każdy nauczyciel oraz rodzice. Przyczyn trudności należy upatrywać w: - niedostatecznym przygotowaniu nauczycieli (braku treningów dla nauczycieli kształtujących postawy otwarte na rodziców oraz zapoznających z efektywnymi formami współpracy z rodzicami);- psychologicznym i społecznym dystansie między nauczycielem a rodzicami, gdyż nauczyciele mają nieraz duże trudności w traktowaniu rodziców jak partnerów; - nierealistycznych wymaganiach i oczekiwaniach, co dotyczy zarówno nauczycieli i rodziców wobec siebie, jak i wobec dziecka. Wina jednak nie leży jedynie po stronie nauczycieli. Często, mimo ich

wysiłków, napotykają na niechętnych do współpracy rodziców, którzy przyjmują różne postawy wobec szkoły. Można wyróżnić kilka takich postaw. Są rodzice: - obserwatorzy - postawa ta jest efektem wadliwej organizacji szkoły, kiedy to rodzice przyprawdzając dziecko do szkoły są gotowi zrobić bardzo dużo, aby ich dziecko czuło się bezpiecznie i dobrze się rozwijało, jednak nauczyciele wykorzystują chęci rodziców w bardzo małym stopniu, a najczęściej je tłumią,- walczący, którymi najczęściej stają się rodzice, którzy nie chcą być bierni, jednak nie umożliwia się im bycia aktywnym; - zasoby, którzy zwykle nie ingerują w życie szkoły, są jednak na każde jej życzenie, finansują ją, wykonują różne prace i pomagają nauczycielom; - uczniowie - uczestniczą w zebraniach organizowanych przez szkołę, przychodzą do nauczycieli po radę i oczekują wskazówek (są w szkole, ale tylko jako biorcy); reprezentujący innych, działacze - taka forma aktywności polega na tworzeniu grup przedstawicieli, a więc ogranicza ona aktywność wszystkich chętnych rodziców, natomiast jest dobra jedynie wtedy, jeżeli w szkole współistnieje model aktywności oparty na komunikacji; - wspierający, komunikujący się - jest tu możliwość kontaktu poszczególnych rodziców ze sobą oraz razem rodziców i nauczycieli dla osiągnięcia zamierzonych celów oraz rozwiązywania różnorodnych problemów. Charakterystyczną cechą takiej współpracy jest gotowość obu stron do wzajemnej pomocy, wymiany myśli i doświadczeń.